

KNJIŽEVNOST**Drago Perko:****Zgoščeni imenik zemljepisnih imen Slovenije**

Ljubljana 2001: Komisija za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije, Geodetska uprava Republike Slovenije, 48 strani, 1 zemljevid z legendo, 5 fotografij, ISBN 961-90637-4-0

Izdelovalci svetovnih atlasov in zemljevidov svetovne razsežnosti se med konceptualnimi problemi slej ko prej soočijo tudi z dilemo, kako pravilno zapisati originalna zemljepisna imena, ki odsevajo posebnosti številnih svetovnih jezikov z najrazličnejšimi glasovi, zapisanimi z različnimi pisavami. Sodobna informacijsko-komunikacijska tehnologija ob hkratnem procesu globalizacije zahteva in obenem tudi omogoča poenotenje zapisov, za katerega pod okriljem Organizacije združenih narodov skrbi strokovno združenje UNGEGN (*United Nations Group of Experts on Geographical Names*).

Ena izmed glavnih nalog združenja je priprava nacionalnih imenikov zemljepisnih imen ali gazetarjev (angleško *gazetteer*), kakor se ti imeniki imenujejo s tujko. Sčasoma naj bi vsaka država izdelala imenike in za splošno rabo zgoščene imenike zemljepisnih imen, v katerih naj bi skladno z načeli transkripcije ali transliteracije pripravile v latinici zapisana in z ustreznimi diaktričnimi znamenji opremljena standardizirana zemljepisna imena na svojem ozemlju. Na ta način naj bi se sčasoma razširila ustrezna raba zemljepisnih imen po vsem svetu. Dejanske razmere so seveda precej bolj zapletene, saj so marsikje še vedno pretirano zakoreninjene kolonialne oblike zemljepisnih imen, znotraj večjezičnih držav se ponekod zavestno izpostavlja en sam dominanten jezik, v nekaterih primerih pa se pojavljajo težave z več različnimi načini transliteracije. Tako so se do pred kratkim na posameznih območjih različno zapisovala arabska zemljepisna imena, na drugi strani pa se je na primer po poenotenju transkripcije po vsem svetu uveljavila enaka, pinjinska različica zapisa zemljepisnih imen na Kitajskem.

Zgoščeni imenik zemljepisnih imen Slovenije je pomemben prispevek naše države k svetovnemu prizadevanju po poenotenju rabe zemljepisnih imen, ki temelji na resolucijah sedmih konferenc Združenih narodov za standardizacijo zemljepisnih imen (Ženeva 1967, London 1972, Atene 1977, Ženeva 1982, Montréal 1987 ter New York 1992 in 1998), še zlasti na resolucijah I/4 (Nacionalni imeniki zemljepisnih imen), II/17 (Posvetovanje o pripravi imenikov zemljepisnih imen), II/17 (Začasni spiski standardiziranih imen), III/2 (Označevanje mednarodnih imenikov zemljepisnih imen držav), IV/18 (Večstransko obravnavanje toponimskih podatkov) in V/16 (Izdajanje uradnih nacionalnih oblik zemljepisnih imen).

Ker je publikacija v bistvu bolj kot slovenskim uporabnikom namenjena svetovni javnosti, je v celoti dvojezična. Ob slovenskem besedilu izpod peresa Draga Perka se pojavlja še angleški tekst priznanega prevajalca Wayne J. D. Tuttle. Strokovni sodelavci pri njeni pripravi so bili Jurij Mlinar z Geodetske uprave Republike Slovenije, Borut Peršolja z Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU ter Dušan Petrovič in Dalibor Radovan z Geodetskega inštituta Slovenije.

Publikacija je razdeljena na sedem poglavij. Pojasnjevalnemu uvodnemu delu sledi predstavitev Slovenije skozi njeno naravnogeografsko členitev na alpski, panonski, dinarski in sredozemski svet. Po daljšem opisu posameznih pokrajinskih značilnosti so faktografsko navedena temeljna zemljepisna in zgodovinska dejstva o naši državi. Tretje poglavje predstavlja glavne značilnosti slovenščine in slovenske abecede, pri čemer so v preglednici izpostavljeno izpisane vse njene črke. Sledi poglavje z naslovom Slovenski zemljepisni izrazi, v katerem so tabelarično v angleškem, nemškem, francoskem in španskem jeziku zapisane ustreznice za slovenske generične izraze, ki se pojavljajo kot deli naših zemljepisnih imen. Zadnje, sedmo poglavje vsebuje razmeroma bogat seznam virov, razdeljen na vire o zemljepisnih imenih in vire o Sloveniji.

Vsebinsko jedro publikacije sta peto in šesto poglavje. Zgoščeni imenik, predstavljen v šestem poglavju, vsebuje slovenska zemljepisna imena z zemljevida Republike Slovenije v merilu 1 : 1.000.000, ki skupaj z legendo sestavlja peto poglavje. Večbarvni zemljevid v Gauß-Krügerjevi projekciji in z belo-zelenim reliefom ima vrisane še vodovje, večja naselja, državno mejo, prometno omrežje ter kraške jame in brezna.

Vsa zemljepisna imena znotraj ozemlja Republike Slovenije je leta 2001 standardizirala Komisija za standardizacijo zemljepisnih imen slovenske vlade. Na narodno mešanih območjih v Prekmurju in Slovenski Istri se pojavljajo dvojezično zapisana imena, tako da so slovenskim oblikam v oklepaju dodane madžarske oziroma italijanske ustreznice. Dvojezično so zapisana tudi pokrajinska imena večjih gorovij in pogorij (Julijske Alpe, Karavanke, Čičarija, Gorjanci), ki se vlečejo vzdolž državne meje ali z delom ozemlja segajo prek nje. Imena v zamejstvu so po načelih dvojezičnega zapisovanja originalnih imen ter slovenskih imen v oklepaju za imena držav, naselij, pokrajin, vzpetin in voda zapisana na ozemljih vseh štirih sosednjih držav.

Tako kot pri večini zemljevidov Slovenije v velikih merilih je glavna pomanjkljivost tega zemljevida Geodetskega inštituta Slovenije, ki ga je naročila Geodetska uprava Republike Slovenije, nepopoln zajem imen pokrajinskih enot, kar velja pripisati neenakomerni poseljenosti, predvsem pa pomanjkanju prostora na zemljevidu. Tako so imena pokrajin praviloma izpisana na vzpetih območjih (gorovja, večji del hribovij, a le nekatera gričevja) z redkimi pomembnejšimi naselji, za kotline, podolja in ravnine z gostejšo mrežo naselij pa se sploh ne pojavljajo. Zato je v bistvu škoda, da zapis o naravnogeografski pestrosti naše države ne spremlja še zemljevid njene naravnogeografske regionalizacije s sistematično navedbo imen pokrajin. Takšen zemljevid so na primer prav z namenom predstavitve rezultatov standardizacije imenoslovja že pripravili v Nemčiji.

Na zemljevidu je do neke mere moteče tudi očitno načelo, da velikost črkovnega zapisa pokrajin ne narekujeja njihova velikost oziroma pomenska razvrstitev v hierarhičnem sistemu, temveč razpoložljiv prostor. Tako so na primer imena Banjšice, Nanos in Hrušica zapisana z bistveno večjo pisavo kakor večji in višji Trnovski gozd. Enako velja za Javornike med Pivko in Notranjskim podoljem, s tem da pokrajinskega imena za bolj prostrano in višje Snežniško pogorje (ali vsaj Snežnik) sploh ni. Seveda pa se je treba zavedati, da glavni namen imen na zemljevidu ni njihova vsebina, pač pa njihov pravilni zapis.

Imenik v nadaljevanju publikacije uvajajo pojasnila, kjer so razložene v njegovem nadaljevanju uporabljene kratice in krajšave ter način njegove uporabe (znak glej in lega na karti glede na koordinate). Zemljepisna imena v nadaljevanju so ločeno razvrščena glede na njihovo lego znotraj Slovenije (ta imena je standardizirala slovenska komisija) in zunaj Slovenije v Avstriji, Hrvaški, Italiji in Madžarski (ta imena so predmet standardizacije omenjenih držav). Za vsako zemljepisno ime (z izjemo rek in pokrajin) sta navedeni tudi njegovi zemljepisna širina in dolžina ter povsem na koncu zapisa še zvrst zemljepisnega imena.

Zgoščeni imenik zemljepisnih imen Slovenije po vsebini presega običajne gazetirje, ki večinoma obsegajo zgolj seznam zemljepisnih imen. Ob primernem razpečevanju med zainteresirane uporabnike bo nedvomno prispeval, da se bodo na tujih zemljevidih, ki prikazujejo našo državo, sčasoma le pojavili pravilni zapisi slovenskih zemljepisnih imen. Z dosedanjo prakso prav gotovo ne moremo biti zadovoljni, saj so bile večini izdelkov predloge karte v hrvaških in srbskih atlasih iz časa nekdanje skupne države, potem pa, ko so bile napake enkrat postorjene, so se pri nastajanju novih izdelkov ob nekritičnem zajemanju iz raznih mednarodnih virov trdoživo prenašale v vse novejšje publikacije. Zato je že skrajni čas, da se dejavno odzovemo na tovrstno prakso, ki nas v skrbi za pravilno rabo lastnega jezika ne sme pustiti ravnodušne.

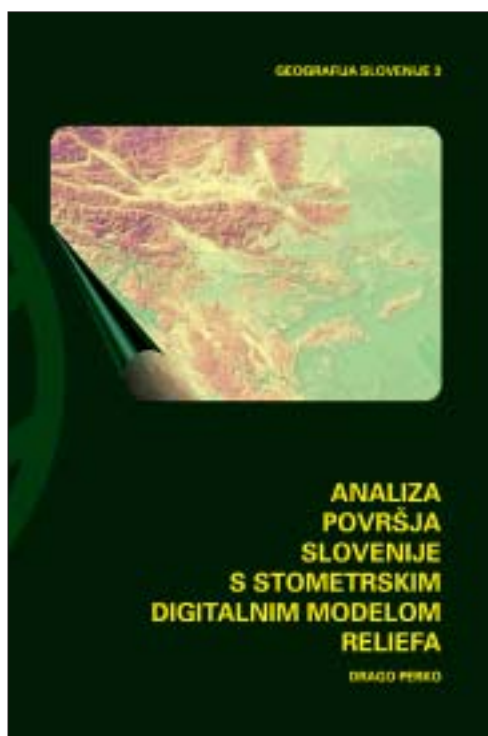
Drago Kladnik

Drago Perko:

Analiza površja Slovenije s stometrskim digitalnim modelom reliefa

Geografija Slovenije 3

Ljubljana 2001: Založba ZRC, 229 strani, ISBN 961-6182-94-3

Pri založbi Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti je pred časom izšel tretji zvezek zbirke Geografija Slovenije z naslovom Analiza površja Slovenije s stometrskim digitalnim modelom reliefa. Avtor knjige je dr. Drago Perko, dolgoletni predstojnik Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU ter hkrati ustanovitelj in urednik zbirke. Knjiga obsega 229 strani, besedilo pa dopolnjujejo številne preglednice, grafikoni, fotografije ter barvni in črno-beli zemljevidi.

Stometrski digitalni model reliefa Slovenije spada med temeljne točkovne modele s pravilno, kvadratno mrežo z osnovnico 100 m in sloni na Gauß-Krügerjevem koordinatnem sistemu. Vsebuje podatke o nadmorskih višinah površja Slovenije na ogliščih hektarskih celic. Tako kot ostali tudi ta digitalni model reliefa ali računalniški prikaz razgibanosti površja omogoča tri temeljne možnosti: računanje nadmorske višine, naklona in ekspozicije celic. Te tri temeljne možnosti omogočajo celo vrsto nadaljnjih obdelav, predvsem z uporabo digitalnega modela reliefa kot enega od slojev v geografskem informacijskem sistemu.

Knjigo sestavlja devet poglavij. V uvodnem poglavju je najprej razloženo izrazje, s poudarkom na izrazih relief in digitalni model reliefa. Temu sledi predstavitev reliefa kot sestavine pokrajine, kot sestavine geografskega informacijskega sistema in kot sestavine zemljevidov. Posebej temeljita in slikovno bogata je predstavitev reliefa kot sestavine zemljevidov. Kako pomembna sestavina zemljevidov je relief, dokazuje že zgodovina kartografije, saj so reliefne prvine prikazane tudi na najstarejših zemljevidih, ki so jih do zdaj na ozemlju Turčije in Iraka odkrili arheologi. Na koncu poglavja je pregled temeljnih značilnosti površja Slovenije, pa tudi ostalih najpomembnejših sestavin pokrajine: kamnin, rastja, naseelij in prebivalstva.

V drugem, tretjem, četrtem in petem poglavju so predstavljene značilnosti razporeditve in povezanosti nadmorske višine, naklona, ekspozicije in razgibanosti površja za celotno ozemlje Slovenije. Z indeksom koncentracije in različnimi koeficienti korelacije je bila določena povezanost med nadmorsko višino, naklonom, ekspozicijo in razgibanostjo površja na eni strani ter kamninami, rastjem, naselji in prebivalstvom na drugi strani.

Posebej zanimivo je peto poglavje, namenjeno predstavitvi reliefnih enot Slovenije. Avtor jih je določil na temelju analize več reliefnih prvin, predvsem nadmorske višine in naklona. Nadmorska višina, naklon in ekspozicija površja so namreč predvsem analitični reliefni kazalci, ki vsak za sebe in skupno pomembno vplivajo na ostale pokrajinske sestavine in prvine. Da bi splošne morfološke značilnosti reliefa lahko zajel z enim, bolj kompleksnim kazalcem, ki bi prikazoval višinsko in naklonsko razgibanost površja, je avtor sestavil nov kazalec, ki vsebinsko temelji na prostorskem spreminjanju nadmorskih višin in naklonov, metodološko pa na koeficientu variacije. Poimenoval ga je reliefni koeficient ali koeficient razgibanosti površja.

Na temelju prostorske razporeditve in pogostnosti pojavljanja reliefnih koeficientov je avtor določil 194 enot razgibanosti površja v Sloveniji ter jih združil v osem skupin: nerazgibane ravnine vključujejo 21 enot razgibanosti površja, razgibane ravnine 29, nerazgibana gričevja 42, razgibana gričevja 22, nerazgibana hribovja 41, razgibana hribovja 11, gorovja 23 in večje doline 5.

Šesto poglavje pripada sklepu. V njem je avtor soočil štiri, v reliefnem smislu različne slovenske pokrajine: Julijske Alpe, Posavsko hribovje, Slovenske gorice in Mursko ravan. Za te štiri pokrajine se je odločil zato, ker so razmeroma velike, dovolj tipične in je ob primerjavi nadmorskih višin, naklonov in razgibanosti njihovega površja ugotovil, v kakšni meri se njihove sestave statistično razlikujejo.

Zadnja tri poglavja so namenjena seznamom virov in literature, slik in preglednic.

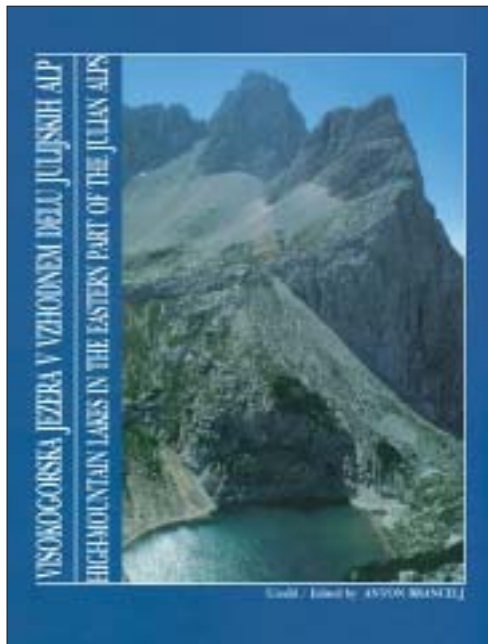
Knjiga je pomemben prispevek k slovenski kvantitativni in regionalni geografiji. Po njej bodo radi segli predvsem tisti geografi in drugi strokovnjaki, ki se ukvarjajo z geografskimi informacijskimi sistemi, saj so v njej na pregleden in strokoven način predstavljeni številni pojmi, s katerimi se ob svojem delu vsakodnevno srečujejo. Rezultati obdelave digitalnega modela reliefa in ostalih vsebinskih slojev pa bodo nedvomno pritegnili mnogo širši krog bralcev.

Mauro Hrvatin

Anton Brancelj (urednik):

Visokogorska jezera v vzhodnem delu Julijskih Alp

Ljubljana 2002: Nacionalni inštitut za biologijo in Založba ZRC, 266 strani, ISBN 961-6358-58-8

Leta 2002 je izšla knjiga, ki celovito predstavlja vlogo in pomen visokogorskih jezer v občutljivem gorskem ekosistemu ter obravnava številne vplive človeka nanje. Delo je posvečeno mednarodnemu letu gora.

Urednik dr. Anton Brancelj v uvodu predstavi nastajanje dela in potek dosedanjih raziskav visokogorskih jezer, med katerimi imajo pomembno vlogo tudi geografi. Konec osemdesetih let prejšnjega stoletja so biologi začeli s sistematičnim pregledom rastlin in živali, izvajali pa so tudi fizikalne in kemijske analize visokogorskih jezer. Do preobrata je prišlo leta 1992, ko se je začelo nekajletno preučevanje visokogorskih jezer v okviru nacionalnih (Slovenija-Alpe) in evropskih (AL:PE 2, MOLAR, EMERGE) projektov. Raziskave so večinoma zaključili, saj »... imamo za splošni pregled stanja na razpolago dovolj podatkov...«. Pohvalno je dejstvo, da je delo nastalo v soavtorstvu predstavnikov različnih ved, razdeljeno pa je na poglavja, ki prehajajo od splošnega k posebnim vsebinam in predstavljajo različne vidike preučevanja visokogorskih jezer.

D. Ogrin in A. Brancelj sta predstavila klimatske in dendroklimatske značilnosti vzhodnega dela Julijskih Alp. Podnebje opišeta z nekaterimi temeljnimi kazalci, poseben del pa zavzema opis dendrokronoloških značilnosti območja, ki ga lahko vzporejamo z »zapisi« iz jezerskih sedimentov, opisanimi v nadaljevanju.

M. Gabrovec je podrobno opisal zgodovino raziskav Triglavskega ledenika, njegove poglobitve značilnosti s poudarkom na spreminjanju njegove prostornine ter povezavo podnebnih dejavnikov s kolebanjem ledenika.

Opis poglobitvenih morfoloških in hidrogeografskih značilnosti posameznih visokogorskih jezer sta prispevala J. Dobravec in M. Šiško. Začenši z Jezerom pod Vrščem opisujeta Rjavo jezero, Zeleno jeze-

ro, Jezero v Ledvicah, Dvojno jezero, Peto in Šesto Triglavsko jezero, Črno jezero ter Jezero na Planini pri Jezeru, pa tudi Krnsko jezero, Dupeljsko jezero, Jezero v Lužnici in tri Kriška jezera.

J. Urbanc in A. Brancelj sta opisala hidrološke povezave med jezери v dolini Triglavskih jezer. S sledenji v letih 1996 in 2000 so ugotovili nekatera nova dejstva. Na podlagi izotopskih raziskav je bila ocenjena povprečna nadmorska višina zaledij posameznih jezer.

Opravljenе so bile tudi analize fizikalnih in kemijskih značilnosti vode in ledu, ki se na nekaterih jezerih zadržuje več kot pol leta. Raziskava G. Murija in A. Brancelja je pokazala, da so jezera nad gozdno mejo manj ekološko obremenjena v primerjavi s tistimi pod njo, posebej pa izstopata Krnsko jezero in Jezero na Planini pri Jezeru.

Alge so indikatorji ekoloških odnosov in stanja okolja v jezeru. M. Šiško in G. Kosi sta raziskala planktonske alge in tiste, ki živijo na jezerskem dnu. V desetih letih raziskav sta določila 380 vrst in podvrst alg.

Glede prisotnosti zahtevnejših rastlin izstopata Jezero na Planini pri Jezeru, ob katerem nastaja močvirje, in Krnsko jezero, v katerem podvodni travniki pokrivajo skoraj polovico dna. O tem govori prispevek O. Urbanc-Berčič in A. Gaberščik.

Živalski svet v jezerih je opisal A. Brancelj. Ob ribah, ki so jih v zadnjih desetletjih vnesli ljudje, so pomembni predvsem kotačniki ter vodne bolhe in ceponožci. V Močivcu živi endemit, ceponožni rak vrste *Pseudomoraria triglaviensis*.

Fizikalne lastnosti sedimentov in onesnaževalce v sedimentih so podrobno opisali G. Muri, Z. Jeran, R. Jačimović in O. Urbanc-Berčič. Med snovmi, ki kažejo na onesnaževanje, so pomembni predvsem »črni ogljik«, ki nastaja ob zgorevanju premoga in nafte, težke kovine in policiklični aromatski ogljikovodiki.

Organska snov v jezero prispeje akumulacijo gradiva, s padavinami in vetrom ter živalstvom in rastlinstvom v jezeru. Prispevek o tej problematiki so napisali T. Simčič, P. Vreča, G. Muri, S. Lojen in N. Ogrinc.

Za geografe je zanimivo tudi poglavje A. Brancelja in M. Šiška o rastlinskih in živalskih ostankih v jezerskih sedimentih. Predvsem so pomembni ostanki kremenastih alg, rumenih alg, peloda in vodnih bolh. Na podlagi analize omenjenih sledov v jezerskih sedimentih, ki segajo od 40 do 600 let v preteklost, se je pokazalo, da je do sprememb v ekološkem sistemu prihajalo zaradi vpliva potresov, plazov, podo-rov in človekove dejavnosti.

O človekovi vlogi v visokogorskem svetu pišeta tudi I. Rejec Brancelj in A. Smrekar. Poudarjata, da so vodni ekosistemi na tem območju posebej občutljivi zaradi prevlade karbonatnih kamnin. Človekova dejavnost v visokogorju je izpričana že leta 973 (planine), kasneje pa so za to območje značilni še oglarstvo, gradnja planinskih koč in smučišč, prometno obremenjevanje okolja ter množičen obisk v poletnem času.

Knjiga je tematsko široko zasnovana in bo nedvomno pritegnila številne bralce doma in v tujini. Obravnava visokogorje, ki ga Slovenci radi obiskujemo, obenem pa o njem zelo malo vemo. Globine visokogorskih jezer so še vedno razmeroma neznane, četudi je njihova voda na prvi pogled bistra. Knjiga, ki je plod več kot desetletje trajajočih raziskav, lahko postane temelj novih raziskovalnih pristopov.

Članke je prispevalo kar 17 avtorjev različnih strok, kar daje knjigi pečat danes redke multidisciplinarnosti. Čeprav so bili nekateri prispevki deloma že objavljeni, se smiselno vklopijo v celoto. Urednik se je potrudil in z lično in enotno oblikovno zasnovo raznovrstnim člankom vdihnil skupnega duha, da so postali poglavja. Delo je odlično opremljeno s preglednimi grafikoni, preglednicami in fotografijami. Z dobro izbranimi celostranskimi fotografijami se začenjajo tudi nekatera poglavja, nekoliko je moteča le nejasnost nekaterih izmed njih. Besedilo je na vsaki strani urejeno v dva stolpca, slovenskega in angleškega. Kljub zamiku, ki nastane zaradi nekoliko daljšega angleškega besedila, takšna ureditev omogoča bralcu, da lažje sledi različnim prikazom, ki so ob besedilu. Ker so stolpci ožji, je tudi branje nekoliko lažje.

Nekoliko zaskrbljujoče so le ugotovitve o vlogi človeka, ki jih lahko zasledimo v vseh prispevkih. V industrijski dobi se je v omenjenih jezerih odložilo okrog 20 cm sedimentov. S tem je delovanje človeka zapisano v geološko zgodovino. Človek postaja pomemben hidrološki in geološki dejavnik in njegova (tudi naša!) je krivda, da se nekatera jezera hitreje starajo, kot bi se sicer.

Opravljeni raziskave, ki so predstavljene v knjigi Visokogorska jezera v vzhodnem delu Julijskih Alp, kar kličejo k še večji skrbi za gorske bisere, ki bi jih lahko v luči napisanega imenovali tudi očesa Zemlje.

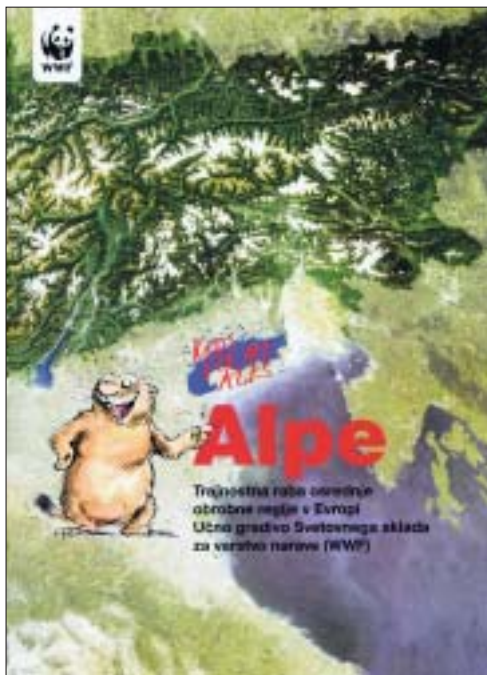
Blaž Komac

Franziska Wüthrich, Isabella Bustelli:

Alpe

Trajnostna raba osrednje obrobne regije v Evropi

Zürich 2001: WWF, 52 strani, ISBN 3-85988-003-9

Svetovni sklad za varstvo narave (WWF) s sedežem v Švici je konec leta 2001 v nemškem, francoskem, italijanskem in slovenskem jeziku izdal učno gradivo o Alpah. Gradivo je del širšega projekta z naslovom Otroci za Alpe (*Kids for the Alps*), ki je nastal ob Mednarodnem letu gora in je vključeval tudi likovni natečaj. Slednjega so se iz Slovenije s prek 500 poslanimi risbicami udeležili tudi učenci 17 slovenskih osnovnih šol (<http://www.kids-for-the-alps.net>). V Sloveniji je gradivo izšlo ob pomoči CIPRE – Slovenija, Zavoda za varstvo Alp. Za informacije glede naročila obiščite Ciprino spletno stran <http://www.zrc-sazu.si/cipra/>.

Učno gradivo o osrednji obrobni evropski pokrajini vsebuje pripravljene učne ure in predloge delovnih listov, ki jih za šolsko rabo lahko tudi fotokopiramo. Predstavljene vsebine so kakovostno izhodišče za razumevanje alpskega sveta in njegovega pomena v Evropi. Izdajatelji so zapisali, da bo namen učne-

ga gradiva dosežen, če bo vzpodbudil mlajše in starejše otroke in njihove učitelje k boljšemu poznavanju Alp, če bodo uporabniki gradiva izdelali svoj načrt, s katerim bodo prispevali k ohranitvi in varstvu tega enkratnega življenjskega, bivalnega in rekreacijskega območja, ki ga po nekaterih podatkih letno obišče več deset milijonov ljudi.

Učno gradivo je zasnovano tako, da ga lahko uporabljamo pri pouku v šolah (tako pri rednem pouku kot pri izvedbi naravoslovnih dni, projektnih tednov ali šole v naravi), pri vodenju planinskih krožkov ali v okviru družinske gorniške dejavnosti. Uporabljajo ga lahko prebivalci alpske pokrajine, pa tudi tisti, ki živijo na njenem obrobju. Slednjim je pri različnih vsebinah namenjen poziv k izmenjavi znanja in izkušenj s pomočjo sodelovalnega učenja ter povezovanja in izmenjav s šolskimi razredi, ki živijo in delujejo v Alpah. V slovenskih razmerah je takšno sodelovanje lahko zelo učinkovito, saj se slovenski alpski svet ostalim pokrajinam povsod precej približa.

Gradivo A4 formata je razdeljeno na štiri poglavja: Alpe kot življenjski prostor, Alpe – ogrožen življenjski prostor!, Ljudje v alpskem prostoru in Od znanja k ukrepanju. Vsako poglavje obsega več učnih tem, namenjenih otrokom od devetega leta in mladostnikom do šestnajstega leta starosti. Uvodoma so predstavljeni didaktični napotki, ki vsebujejo učne cilje, priporočljivo starostno stopnjo, gradivo, priprave na učno temo, kraj izvajanja in število učnih ur, ki jih potrebujemo za uspešno izvedbo. Besedilo posamezne teme uvedeta kratek uvod in vodilna misel, sledi pa natančen oris učne ure, ki ga dopolnjujejo različni podatkovniki in slikovno gradivo (zemljevidi, skice, prerezi, fotografije ...). Vedno je dodana tudi navedba literature in virov za poglobitev informacij (v slovenski izdaji so predstavljeni slovenski viri!) in spletne strani z obravnavano temo.

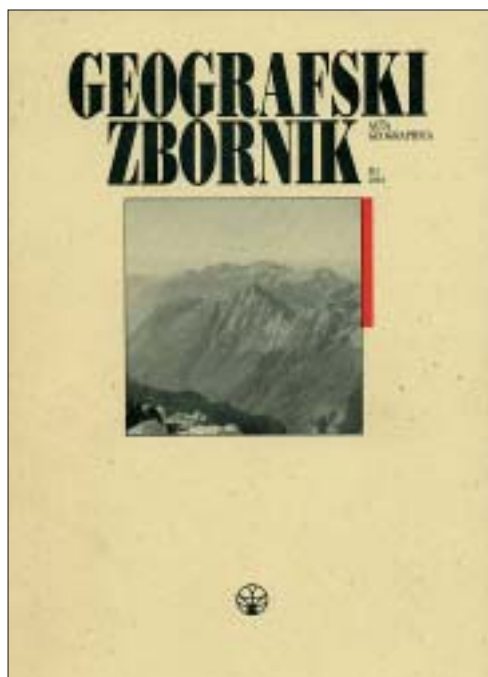
V prvem poglavju je tako predstavljenih pet učnih tem, ki govorijo o nastanku Alp in procesih preprevanja, o raznolikosti kamnin, o pripravi na izlet v gore, o dejavnikih, ki vplivajo na prilagoditve rastlin in živali in o vplivu nadmorske višine in podnebja na oblikovanje vegetacijskih pasov. Naslovi učnih tem v drugem poglavju so: Razvoj prebivalstva in kulturna identiteta, Tranzitni promet, Včeraj-danes-jutri in Alpe – evropski vodni zbiralnik. Tretje poglavje skuša prepoznati alpsko identiteto, zato lahko učitelj ob pomoči prikupnega svizca, ki je prijazen vodnik po celotnem gradivu, predstavi alpske države, domači kraj učencev in možnosti za preživljanje počitnic v Alpah. Problemski sklop, ki bo med mladimi zagotovo dobro uspel obsega razlago različnosti nasprotujočih si pojmov »predstava o Alpah« in »alpska identiteta«. Sledi še zelo aktualna tema o naravnih nesrečah in resnična časopisna izpoved udeležencev ene izmed takšnih nesreč iz severne Italije. Poglavje sklene učna tema, ki spregovori o »rabi zaradi varstva« oziroma o potrošniškem obnašanju, ki lahko zavira razkroj alpske pokrajine ali pa ga celo pospešuje. Zadnje poglavje je namenjeno politiki uresničevanja in aktivnega sodelovanja pri varstvu narave, zato sta predstavljena kontrolni seznam za delovanje v javnosti in Alpska konvencija.

Čeprav je gradivo zaradi črno-belosti na videz skromno, pa je njegov presežek v strokovno izbranih vsebinah in idejah, ki jih mladim ponuja v obravnavo in v oblikah dela, prek katerih bodo doživeli tisto, o čemer je pisal Joža Vršnik iz Robanovega kota: »... Videl boš, kar drugi ne vidijo. Slišal boš, kar drugi ne slišijo. Našel boš, kar ni bilo nikoli izgubljeno ...«. CIPRA – Slovenija je gradivo želela približati učencem v šoli tudi z izpeljavo postopkov potrditve učnega gradiva v okviru Komisije za učbenike Sveta za splošno izobraževanje Republike Slovenije. Zaradi vsebinskih in formalnih zadreg postopki niso končani, kar nekoliko zmanjšuje formalno uporabnost gradiva v šoli, ne pa tudi dejanske. Ob tem povejmo še, da sta občudovanja vredna trud in vsota vložnega denarja, ki ga na strokovnem in znanstvenem področju raziskovanja Alp s prevodi v slovenski jezik (zanj je poskrbela Nataša Leskovic Uršič) vlagajo naše državne sosede. Pesimisti bi ob tem dejali, da je temu kriva globalizacija in prikrito vsiljevanje svojih pogledov, optimisti pa bi se zazrli v državni proračun in priznali, da za morebitni izvoz slovenskega znanja pač ni denarja. Vsekakor si učno gradivo z naslovom Alpe zasluži mesto na delovni mizi vsakega osnovnošolskega učitelja zemljepisa in na knjižni polici slovenskih (šolskih) knjižnic.

Borut Peršolja

Geografski zbornik/Acta geographica XLI

Ljubljana 2001: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 221 strani,
ISSN 0373-4498

Študije in razprave v enainštirideseti knjigi Geografskega zbornika, ki ga izdaja Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, kažejo na trenutno usmerjenost slovenske geografije. Vsebinska zasnova znanstvenoraziskovalnega dela je usmerjena v poglobljanje in kar se da celostno razumevanje posameznih pokrajinskih pojavov in njihovih medsebojnih povezav, ki odločilno vplivajo na oblikovanje pokrajinske podobe ter njene funkcionalne naravnosti in odmevnosti v prostoru. Podoba je, da so tudi najnovejša geografska preučevanja vsebinsko poglobljeno usmerjena v iskanje vzrokov, posledic in pomenov posameznih pojavov, ki so temeljne sestavine geografskega okolja. Želje, potrebe in zahteve po spoznavanju osnovnih geografskih zakonitosti, ki niso samo nadgradnja vsakega znanstvenega dela, temveč pomenijo dragocene postavke pri prenekaterem aplikativnem uveljavljanju posameznih raziskovalnih dosežkov na najrazličnejših področjih. S tega zornega kota smemo ocenjevati večino objavljenih prispevkov.

Uredniški odbor Geografskega zbornika, ki ga vodi dr. Milan Orožen Adamič, je v 41. knjigo uvrstil štiri študije in štiri razprave, ki so posvečene življenju in delu ameriškega geologa in geomorfologa Williama Morrisa Davisa (1850–1934) ter njegovemu vplivu na slovensko geomorfologijo. Te so s posvetovanja, ki ga je organiziralo Geomorfološko društvo Slovenije in se je odvijalo v Ljubljani, 23. 11. 2000.

Uvodno študijo je napisal Blaž Komac, asistent na Geografskem inštitutu Antona Melika ZRC SAZU, in sicer *The karst springs of the Kanin massif* (Kraški izviri pod Kaninskim pogorjem, str. 7–43). Objavljeno delo je dopolnjena diplomska naloga, ki jo je avtor pripravil na Oddelku za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in zanjo dobil univerzitetno Prešernovo nagrado leta 2000. Po uvodu sta pregledno zarisana geološka zgradba Kaninskega pogorja in podnebne prilike na območju Bovca ter v njegovem zaledju. V tretjem poglavju so predstavljene hidrogeografske značilnosti s pomembnejšimi kraškimi izviri in njihova vloga pri zakrasevanju Kanina, kjer je odkritih že več kot 800 kraških brez, kjer je odkritih že več kot 800 kraških brez,

od tega enajst globljih od 500 m. Na podlagi izsledkov sledenja voda je ugotovljeno, da večina vode s Kani- na, tudi z njegovega italijanskega dela, napaja izvire med Bovcem in Žago. Podrobneje so zarisane fizikalne in kemične lastnosti obravnavanih kraških izvirov ter njihov pomen za krajevno vodovodno oskrbo. Kakovost nekaterih izvirov spričo občasnega organskega onesnaževanja ni primerna za rabo v gospo- dinjske namene.

Milan Orožen Adamič in Mauro Hrvatin objavljata študijo *Geographical characteristics of earthquakes in the Soča River Region* (Geografske značilnosti potresov v Posočju, str. 45–90). Zgornje Posočje sodi med najbolj ogrožena območja na Slovenskem. Leta 1976 in 1998 sta ga prizadela dva rušilna potresa, ki sta povzročila veliko razdejanja. V delu so osvetljene glavne geografske značilnosti in posledice zadnjih dveh potresov. Avtorja študije prikazujeta geografske razsežnosti potresov, potem pa podajata geološko-tektonski oris pokrajine. Skrbno sta predstavljene seizmična karta in karta podrobnejše potresne rajonizacije. Med drugim je bilo ugotovljeno, da je bil velikonočni potres leta 1998 po letu 1917 najmočnejši potres, ki je imel epicenter na območju Slovenije. Pregledno so predstavljene posledice potresa ne le v naseljih, temveč tudi na neobljudenih predelih. Primerjalno so naznačene posledice kakor tudi razlike obeh potresov v pokrajini; zadnji potres je sprožil veliko več podorov, zemeljskih usadov in posedov. Kraški izvir Tolminke je zasulo gradivo, ki je zgrmelo s pobočij Osojnice. Potresa sta povzročila znatno škodo na nepremični kulturni dediščini. S popotresno obnovo pa se je v mnogočem spremenila tudi podoba kulturne pokrajine, še zlasti na najbolj prizadetih območjih.

Tudi naslednji prispevek *Ecological landscape units of the Dobropolje-Struge karst* (Naravne enote Dobropoljsko-Struškega krasa, str. 91–117) je delo dveh avtorjev: Maura in Mojce Hrvatin. V zadnjem času so tudi manj znana območja deležna temeljitejše in izvirne geografske obravnave. Predel Dobropoljsko-Struškega krasa je značilno suho kraško polje, ki s svojo lego med Malo goro in Suho krajino privablja raziskovalce različnih področij. Avtorja naše razprave osvetlujeta naravnogeografske značilnosti pokrajine, in sicer z opisom njene kamninske, reliefne, pedološke in vegetacijske podobe. Na osnovi teh pokrajinskih sestavin sta obravnavano območje, ki meri 5929 ha, razdelila na šest naravnih enot, ki so za to pokrajino tipične in značilne. Te so: suho uravnano dno kraškega polja, mokrotno uravnano dno kraškega polja, razčlenjeno dno kraškega polja, terase s starejšo pleistocensko prodrnato-ilonatno naplavinno, nižji, položnejši deli pobočij z vmesnimi vrtačastimi uravnavami ter deli strmih in skalovitih pobočij nad 650 m nadmorske višine. Študija je vzorčen primer tudi dragocene aplikativne vrednosti tovrstnih geografskih preučevanj.

Uroš Horvat objavlja *The influence of tourism on the development of the Rogaška Slatina health resort* (Vpliv turizma na razvoj zdravilišča Rogaška Slatina, str. 119–151). Čeprav študija predstavlja le nekoliko predelano in dopolnjeno sklepno poglavje iz njegove knjige *Razvoj in učinki turizma v Rogaški Slatini* (Geografija Slovenije 4, Ljubljana 2000, str. 184–205), pa tudi takšna, kakršna je sedaj pred nami, zasluži vso strokovno in geografsko pozornost. To tembolj, ker je natisnjena v angleščini in bo mogla tudi tuji zainteresirani javnosti posredovati naše raziskovalne usmeritve in dosežke s področja turistične geografije. Uvodoma so prikazana in označena posamezna obdobja v turističnem razvoju našega zdraviliškega naselja v Posotelju, in sicer od leta 1800 dalje. Osvetljen je vpliv turizma na zaposlenost prebivalstva in spreminjanje njegove poklicne, zaposlitvene in socialne sestave. Dragocen in nazoren je prikaz vplivov turizma na prostorski in funkcijski razvoj naselja, ki se je spreminjal z rastjo in močjo turističnih tokov in njegovimi sodasnimi potrebami. Turizem pa je s svojimi zahtevami neposredno vplival na kmetijstvo, prometnice in na številne infrastrukturne dejavnosti v neposrednem zaledju Rogaške Slatine. Obenem pa študija opozarja tudi na nekatere probleme in pomanjkljivosti, ki zavirajo hitrejši razvoj turizma, predvsem zaradi tega, ker se zdravilišče prepočasi odziva na potrebe in zahteve sodobnega turističnega gospodarstva.

Zadnji del Geografskega zbornika prinaša *The following articles are devoted to the work of William Morris Davis* (Razprave, posvečene delu Williama Morrisa Davisa, str. 153–219).

Karel Natek je prispeval članek *The life and work of William Morris Davis (1850–1934)* (Življenje in delo Williama Morrisa Davisa: 1850–1934, str. 155–165). V njem je pregledno orisal življenjsko pot in

delovne ter raziskovalne usmeritve W. M. Davisa, ki se je po letu 1895 čedalje bolj usmerjal v geomorfologijo, ko so stratografska in strukturalna proučevanja postajala čedalje bolj sestavni del geomorfoloških študij. Zamisel o cikličnem razvoju reliefa se mu je porodila ob terenskem delu v Montani poleti 1883, in naslednje leto jo je prvič javno predstavil. Njegova teorija o cikličnem razvoju reliefa je imela velik vpliv na generacije geomorfologov po vsem svetu in tudi pri nas v Sloveniji vse do šestdesetih let preteklega stoletja.

Jurij Kunaver prikazuje *The American geomorphology before W. M. Davis, with special regard to J. W. Powell and G. K. Gilbert* (Ameriška geomorfologija pred W. M. Davisom s posebnim ozirom na J. W. Powella in G. K. Gilberta, str. 167–181). Zapisal je, da je ameriška geomorfologija tesno povezana z razvojem geologije, ki se je vse do konca 19. stoletja najbolj uveljavila s proučevanjem reliefa. Njen razvoj v 18. in 19. stoletju je razdelil v tri časovne okvire. Tretje obdobje, ki zajema drugo polovico 19. stoletja, je v znamenju odmikanja od evropskih idej in v pripravi temeljev za Davisovo teorijo erozijskih ciklusov ter začetkov kvantitativne geomorfologije.

Andrija Bognar iz Zagreba objavlja razpravo *The theory of geomorphological cycles of William Morris Davis* (Teorija o geomorfoloških ciklusih Williama Morrisa Davisa, str. 183–201). Uvodoma obnovi osnovne postavke Davisove teorije, ki jo v drugem poglavju kritično ovrednoti. Glavne pomanjkljivosti teorije o cikličnem razvoju reliefa so: razvoj reliefa ne poteka ciklično, denudacija ni edini in najpomembnejši oblikovalec reliefnih oblik (saj pri njej ne smemo prezreti kamninske in geološke zgradbe, podnebja, tektonike in velikosti ozemlja) in peneplen ni samo rezultat cikličnega razvoja reliefa (saj ga lahko ustvari tudi abrazija, medtem ko denudacija lahko ekshumira tudi fosilni peneplen). Ob sklepu je poudarjeno, da je osnovna Davisova zamisel o penepenu kot končnem stadiju v razvoju reliefa v soglasju s temeljnimi postavkami teorije o globalni tektoniki plošč.

Ivan Gams je napisal razpravo *William Morris Davis, Anton Melik, level top ridges and slope processes in Slovenia* (William Morris Davis, Anton Melik, slemenski nivoji in pobočni procesi, str. 203–219). V njej je naglašeno, da je A. Melik kot vodilna osebnost slovenske geografije vnesel v naša geomorfološka proučevanja Davisovo teorijo o erozijskem ciklu reliefa. Ker so bila glavna območja uravnjav in planot v osrednji Sloveniji že proučena, je A. Melik po 2. svetovni vojni usmeril raziskovanje v robne subpanonske in submediteranske gorice, in sicer v želji za dopolnitev geomorfološkega poznavanja s pomočjo erozijskih in morebiti tudi abrazijskih uravnjav. Iz tega največjega ciljno usmerjenega geomorfološkega raziskovanja na Slovenskem – kartiranja slemenskih nivojev – smo dobili devet študij, ki so jih napisali: B. Belec, I. Gams, B. Kert, V. Kokole, D. Meze, S. Lipoglavšek-Rakovec, S. Polajnar in I. Vrišer. Avtor razprave skuša obstoj slemenskih nivojev prikazati in ovrednotiti v luči dinamične geomorfologije, neotektonike, litografske sestave hribin itd. Kljub nekaterim spornim slemenskim nivojem pa pisec razprave ugotavlja, da so obravnavane reliefne študije robnega gričevja koristne in upoštevanja vredne tudi danes, saj osvetljujejo prenekatero geomorfološke pojave, ki so pomembni za geografijo.

Škoda, da uredništvu oziroma organizatorju posvetovanja ni uspelo pridobiti za objavo uspelega in vsebinsko dodelanega predavanja dr. Franceta Šušteršiča (Nedavisova geomorfologija).

Večina objavljenih študij in razprav je v celoti natisnjena v angleškem in slovenskem jeziku in dostopna tudi v digitalni obliki v medmrežju: <http://www.zrc-sazu.si/giam/gz.htm>. Vsi prispevki so opremljeni z nazornimi grafičnimi oziroma kartografskimi ponazorili; večina je bila izdelana ali za tisk prirejena v Oddelku za tematsko kartografijo Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU. Skrbnejši bralec bo naletel tudi na posamezne površnosti ali pomanjkljivosti. Na strani 210 zaman iščemo diagram primerjave višin kartiranih slemenskih nivojev. Tudi »... epohalna monografija Geografija Slovenije ...« je le Slovenija, ali kot je pravilno zapisano v literaturi na str. 218. In v kolikor sta citirana oba zvezka geografskega opisa Slovenije, je treba navesti tudi letnico izida drugega dela, ki je izšel leta 1936. Območje prve študije je na obrisu Slovenije težko ločljivo od okolice (str. 7). To so nekatere obrobne pripombe, ki pa nikakor ne kvarijo ravni objavljenih prispevkov.

Milan Natek

**Paul Boyle, Keith Halfacree in Vaughan Robison:
Exploring Contemporary Migration**

Harlow 1988: Longman, 282 strani, prek 70 zemljevidov, grafikonov, preglednic in skic, ISBN 0-582-25161-3

Čeprav je knjiga angleških geografov prvič izšla že v preteklem tisočletju, si tudi štiri leta po prvem izidu zasluži veliko več od zgolj nekaj kvadratnih centimetrov velike platforme za pristajanje praha v coni knjižnih polic. Poglejmo, zakaj. Tudi nadležno pikolovski spust med knjižne police nas prej ali slej pripelje do zaključka, da knjig, ki sistematično, pregledno, jasno, epistemološko, teoretsko in metodološko široko (toda ne brezbrizno), slikovito in na trenutke celo hudomušno zagrižejo v razumevanje in preučevanje migracij, ni v neomejenih količinah. Te količine so resnici na ljubo in žal silno omejene.

Knjiga ne prav konvencionalnega formata in mehkih platnic je ena izmed tistih, ki se lahko pohvalijo z vsemi naštetimi pridevniki in zato zasluži posebno pozornost. Pojdimo od začetka. Kaj jo naredi sistematično in pregledno? Tisti, ki se ukvarjamo s preučevanjem migracij, še kako dobro vemo, da je to zelo obsežno, razpršeno, heterogeno, nepregledno delovno, miselno, konceptualno in še kakšno področje, ki (lahko) vključuje nadvse raznolike vsebine, koncepte, težave, metode, poglede. Priključimo si v spomin, za današnjega družboslovca nekoliko naivne, Ravensteinove »migracijske zakone« iz druge polovice 19. stoletja, utemeljene na »zdravih temeljih« »resnobnega« pozitivizma, odprimo si »fluidno« knjigo Iana Chambersa (1994) *Migrancy, culture, identity*, ki v turbo-postmodernem slogu dopoveduje, da je danes v svetu, kjer vsi in vse migrira, migracija »... globoko vpisana v intinerarije sodobnega mišljenja ...« in da »... obljuba vrnitve domov ... postaja nemogoča ...« ali se zgolj zamislimo ob formuli, s katero je Robinson računal geografsko segregacijo imigrantskih skupin:

$$D = 0,5 \sum_{i=1}^n |(P_{ig} : P_g) - (P_{ih} : P_h)|.$$

Zlobneži bodo našli več skupnega med dvorjenjem žabonov in pristanom NLP-ja na sosedovem vrtu, kot pa med pravkar naštetimi pristopi k raziskovanju migracij. Spoprijeti se s stvarnimi posledicami ne dolgo nazaj naštetih pridevnikov torej ni mačji kašelj, še posebej, če se odločimo, da bomo iz vse te bolj ali manj uporabne »šare« naredili resno knjigo.

To so avtorji razdelili na devet poglavij, ki nas na trenutke prav elegantno ali vsaj zelo razumljivo in berljivo vodijo skozi različne probleme in vsebine migracij, ki jih, kot smo že omenili, ni lahko pospraviti po takšnih ali drugačnih predalčkih. Prvemu, uvodnemu poglavju sledi poglavje Definiranje in merjenje migracij, ki nas seznanja z različnimi načini ter težavami definiranja migracij, predstavi najpogostejše vire, na katerih sloni migracijsko raziskovanje, ob tem pa oriše kvantitativne ter kvalitativne metode, ne da ni posebej navijalo za katere od njih.

Poglavje Soočenje konceptualnih pristopov v migracijskem raziskovanju je logično nadaljevanje predhodnega poglavja. Avtorji nekoliko nenavadno razdelijo pristope k raziskovanju migracij: deterministični, med katere recimo brez večjega upora padejo navedeni Ravensteinovi »migracijski zakoni«, humanistični, kamor bi brez težav uvrstili Chambersovo postmoderno migracijsko »epopejo«, in kombinirani, med katere avtorji vključujejo pristope, ki bolj ali manj zavestno združujejo tako kreativnost posameznikov kot vplive nekih širših družbenih struktur. (Na tem mestu ne bo odveč reči, da bibliografija vseh treh avtorjev vključuje tako imenovane deterministične pristope, ki jih ponavadi spremljajo kvantitativne metode, kot humanistične pristope, ki se vežejo predvsem na kvalitativne metode, in tudi kombinirane pristope.) Tu bi lahko avtorjem očitali nerodno uporabo pridevnika »filozofski« v besednih zvezah, kot je »filozofska tradicija« ali »filozofski pristopi« v migracijskem raziskovanju (ko govorijo o različnih pristopih k preučevanju migracij in analiziranju ter interpretiranju podatkov). Bolj ustrezno bi bilo govoriti o epistemoloških pristopih ali tradicijah.

Poglavje Migracija in zaposlovanje nas seznanja z vsebinami, ki so v nekaj več kot stoletni zgodovini raziskovanja migracij kar najbolj zaposlovale glave raziskovalcev in polnile strani migracijskih besedil.

Sprva avtorji predstavijo tako imenovane »neoklasične« interpretacije in modele, med katerimi sta imeli pri preučevanju migracij še posebno velik vpliv teoriji »koristne maksimalizacije« (*utility maximalization*) ter »tržnega ravnovesja« (*market equilibrium*). V nadaljevanju poglavja se avtorji dotaknejo kritike teh interpretacij in modelov, med katerimi še posebej izpostavijo strukturalne ter behavioristične interpretacije gibanja delovne sile.

Poglavji Migracija in življenjski cikel ter Migracija in kvaliteta življenja se zdita nadvse primerno nadaljevanje predhodnega poglavja. Ne glede na različna razumevanja in iskanje vzrokov selitev delovne sile, je treba vedno upoštevati tudi življenjski cikel posameznikov in družin. V posameznih življenjskih obdobjih so se posamezniki in družine bolj pripravljene seliti, nekateri življenjski prehodi ali dogodki so še posebej povezani s (pre)selitvami (recimo poroka in ločitev). Prav tako se za selitev v sosednji kraj ali državo ne odločimo zgolj zaradi debelejše (vsako) mesečne kuverte. Enim je vseh neokrnjena, drugim kultivirana narava, selimo se v gore in na morje, nekateri nočejo živeti v velikem mestu zaradi visoke stopnje kriminala, nekatera mesta so bolj »kul« od drugih in podobno. Avtorji to poglavje razdelijo na vsebine, ki se vežejo na ugodnosti bivanja v mestu in s tem povezanih selitev, na prednosti življenja na podeželju ter na migracije, ki se navezujejo na njih, in na selitve, ki jih porajajo oziroma opredeljujejo bolj specifični in krajevni »magneti«, kot sta na primer (bolj za šalo) polarna klima in bližina jedrskega reaktorja.

Politična dimenzija migracij je predstavljena v poglavju z ne najbolj posrečenim prevodom Migracija in družbeno inženirstvo (*Migration and social engineering*). Ta del besedila predstavi vzvode in mehanizme nacionalnih držav, s katerimi obvladujejo in kontrolirajo migracijske tokove ter mobilnost prebivalstva. Številne uradne, formalne kot tudi bolj »ljudske«, popularne zadeve, med katerimi verjetno najbolj izstopajo etničnost, rasa, religija, ekonomski interesi in strateški politični interesi, se pogosto odražajo v vrsti migracijski politik, tako na državni kot na meddržavni ravni. Avtorji se v tem delu besedila sprva poigrava z vprašanjem človekovih pravic, ki spremlja vsako, še tako nedolžno misel po obvladovanju gibanja prebivalstva. V naslednjem podpoglavju, ki se osredotoči na mednarodno migracijo, avtorji na primeru nemške politike priseljavanja »etničnih« Nemcev iz vzhodnoevropskih držav pokažejo primer etničnega inženirstva in na številnih drugih primerih migracijskih politik še rasno, religiozno, ekonomsko in politično inženirstvo. Podobno nam avtorji s številnimi primeri iz zelo različnih koncev zemeljske oble predstavijo tudi migracijske politike, ki usmerjajo notranje, znotrajdržavne migracije.

V poglavju Prisilna migracija, ki nadaljuje s »pajdašenjem« politike in migracij, se avtorji sprva posvetijo beguncem. Kdo sploh so begunci, kako jih definira matična UNHCR in kaj ta počne, kako so begunci vplivali na politične, ekonomske, ekološke, družbene in druge odnose med in znotraj različnih držav, po čem se ločijo od iskalcev azila, kje jih najdemo danes in kje smo jih našli nekoč, s kakšnimi težavami se najpogosteje soočajo, kakšni so njihovi odnosi z lokalnimi skupnostmi, z državami gostiteljicami in podobno. Toda, da ne bo pomote: o beguncih zvemo še veliko, veliko več. In kar je za takšno knjigo še posebej pomembno: besedilo ima rep in glavo, je dobro strukturirano, predstavi različne poglede na vprašanja begunstva ter oriše številne načine in vsebine v raziskovanju begunstva. Poglavje v nadaljevanju obravnava usode iskalcev azila, sodobne oblike suženjstva in številne druge oblike prisilnih migracij, ki jih je povzročil ekonomski razvoj, industrijske ali naravne katastrofe. Ob tem pa se ne pozabi poigrati z različnimi definicijami in interpretacijami pojma prisilna migracija; brez tega bi se nam pot skozi to poglavje lahko zazdela kot brezciljen ali celo ležeren sprehod in ne kot resno in dobro premišljeno potovanje.

Zadnje poglavje odkriva, kako je migracija navdahnjena s kulturnimi pomeni in kako migracija lahko te pomenne same navdahne. Sprva avtorji, po moji presoji, preveč površno odgovorijo na vprašanje, kaj sploh kultura je. Nato raziščejo in na primerih predstavijo barvne in odenke kulturne dimenzije migracij. Teh je presenetljivo veliko, od vprašanj poudarjanja mobilnosti ameriške »beat generacije«, življenjskega sloga nomadskih kultur in njihovih odnosov s sedentarnimi »kolegi«, kulturnih produktov imigrantskih skupin, vzvodov in mehanizmov »diasporičnih izkustev«, vzrokov pojava sodobnih

»*new age*« popotnikov v Veliki Britaniji, do še marsičesa, kar se nam samo priklati v glavo ob branju besedila. Skromen zaključek tega poglavja nam bralcem da jasno vedeti, da bi bilo nemogoče naslikati vse vidike povezav kulture in migracij ali »plesa v maskah«, kakor avtorji v zaključnem stavku imenujejo to povezavo. Zakaj plesa v maskah? Naredimo uslugo avtorjem, založnikom, prodajalcem in še komu, recimo tudi vam: odgovor si v knjigi poiščite sami.

Preden postavimo zadnjo ločilo še enkrat na hitro premerimo knjigo v bolj celostni podobi in izračunajmo njeno uporabnost v širšem kontekstu.

Ob branju knjige ni težko začutiti, da bolj kot želi zgolj deskriptivno predstaviti različne migracijske študije, poskuša kritično opozoriti na različne koncepte, poglede, pristope in metode, ki spremljajo migracijsko raziskovanje. Številni primeri, tako mednarodnih kot notranjih migracij, gibanja prebivalstva v razvitem svetu in državah v razvoju, kvalitativnih in kvantitativnih pristopov ..., tako nikoli ne stojijo sami zase, ampak so predstavljeni v nekem širšem problemskem okvirju.

Knjiga, ki sicer v večji meri črpa iz anglosaške geografske literature, je lahko zelo dober učbenik za vse, ne samo za geografe, ki se podajajo v migracijske vode, kot tudi uporaben priročnik za tiste, ki v migracijskih vodah že nekaj časa tako ali drugače plavajo.

Ima pa, kot večina knjig podobnega »formata«, vsaj eno pomanjkljivost: po še tako pikolovskem siciranju in načrtnem uskladiščenju besedila v možganskih celicah kaj hitro lahko nasedemo utvari, da, o la la, o migracijah pa že kar nekaj, veliko vemo. Ne nasedite »stvari«, ker z njo ne boste prav daleč odpotovali.

Jernej Mlekuž